

1982 Anayasasından Günümüze

1982 Anayasasından bu yana sürekli tartışılan Anayasa değişiklikleri acaba şimdi ne getirecek? İşte size 1982'den bu yana Anayasa değişiklikleri...

Yayın Tarihi : 30 Mart 2010 Salı (oluşturma : 3/26/2019)

Hazırlayan: Muhammed Akaydın

Türkiye, tarihi boyunca hep bir sivil anayasa özleminde oldu ama bu, biraz da darbe kültürümüzden olsa gerek bir türlü nasip oldu memleketimize... Her darbeye yeni gelen darbecilerin yaptığı **Anayasa** larla idare edilen memleketimiz en son bunu **1982** yılında yaşadı. **1982** yılından bu yana sürekli tartışıldı durdu **Sivil Anayasa** özlemi... Günümüze kadar da bir türlü konsensus sağlanamadı. Bunun nedenleri arasında hem **AK Parti** iktidarına kadar olan koalisyon hükümetleri hem de **Ak Parti** iktidarı ile gelen muhalefetin sırf muhalefetini sayabiliriz.

Bu dönemde Anayasa değişikliği paketinin meclise gelişini, değişiklik paketinin tamamını ve 1982 yılından günümüze kadar yapılan değişikliklerin tam bir tablosunu...

AK PARTİ

26 maddelik Anayasa değişikliği paketini AK Parti Grup Başkanvekili **Bekir Bozdağ** bugün TBMM Başkanı **Mehmet Ali Şahin**'e sundu.

Teklif 26 Maddeden Oluşuyor

TBMM Başkanı **Mehmet Ali Şahin**'e sunulan **Anayasa** değişikliği teklifi **26 maddeden** oluşuyor. Maddelerden birisi **geçici 3 maddeyi** kapsıyor.

Teklifte, Anayasa'nın **10, 20, 23, 41, 51, 53, 54, 69, 74, 84, 94, 125, 128, 129, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 156, 159. ve 166. maddelerinde** değişiklik öngörülüyor. Teklifte, **geçici 15. madde** yürürlükten kaldırılması da yer alıyor.

Anayasa değişikliği teklifinin yürürlük maddesinde, **halkoyuna** gidilmesi durumunda teklifin tümüyle oylanması öngörülüyor.

Bekir Bozdağ, paketi meclis başkanlığına sunduğunda görüşlerini şöyle ifade etti: "Dileğimiz o ki Anayasa Komisyonunda ve Genel Kurul çalışmaları sırasında, hem Mecliste grubu bulunan, bulunmayan siyasi partilerimizin hem bağımsız milletvekillerimizin, hem de sivil toplum örgütlerimizin ve konuya ilgi gösteren herkesin pozitif katkı sunmak suretiyle bu değişikliklerin iyileştirilerek, onaylaştırılarak Meclisten geçmesidir. Teklif milletimiz, ülkemiz için hayırlı olsun. Demokrasinin, hukukun standartlarını yükselten, bireysel hakları daha güvence altına alan, sendikal hakların devlet tarafından korunmasını sağlar."

ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİ

İşte size yıllardır tartışılan ve nihayet meclise gelen Anayasa değişiklik paketinin tamamı... Bundan sonra çok sıcak gelişmelere şahit olacağımız kesin... Haydi hayırlısı...

Madde (1): Anayasanın "Kanun Önünde Eşitlik" başlıklı 10. maddesinde değişiklik yapılıyor.

Maddenin, "kadınlar ve erkekler eşit hakları sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür" şeklindeki 2. maddesine, "Bu maksatla alınacak tedbirler, eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar ve engelliler gibi özel süratle korunması gerekenler için alınacak tedbirler, eşitlik ilkesine aykırı sayılamaz" hükümleri ekleniyor.

Madde (2): Anayasa'nın, "özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinde değişiklik öngörülüyor.

Maddeye, "Herkes kendisi ile ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak, kişinin kendisi ile ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızası ile işlenebilir" hükmü ekleniyor.

Madde (3): Anayasa'nın "seyahat hürriyeti" başlıklı 23. maddesinde değişiklik yapılıyor.

Buna göre, "vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle ve hakim kararına bağlı olarak sınırlandırılacaktır."

Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları

Madde (4): Anayasa'nın "Ailenin Korunması" başlıklı 41. maddesinde değişiklik yapılıyor.

Maddenin başlığı, "Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları" şeklinde değiştiriliyor. Maddeye, çocukların

korunması konusunda hükümler ekleniyor. Maddeye eklenen hüküm şöyle:

“Her çocuk, yeterli himaye ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça ana ve babası ile kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara karşı, çocukları koruyucu tedbirleri alır.”

Sendikalara Özgürlük

Madde (5): Anayasa'nın **“Sendika Kurma Hakkı”** başlıklı 51. maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılıyor. Böylece, bir kişinin aynı zamanda ve aynı iş kolunda birden fazla sendikaya üye olmasının yolu açılıyor.

Madde (6): Anayasa'nın 53. maddesinde değişiklik yapılıyor. Buna göre, memurlara ve diğer kamu görevlilerine toplu sözleşme yapma hakkı tanınıyor. Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde taraflar, **Uzlaştırma Kuruluna** başvurabilecek, kurul kararları kesin ve toplu sözleşme hükmünde olacak. Toplu sözleşmenin emeklilere yansıtılmasının yolu da açılıyor.

Madde (7): Anayasa'nın **“grev hakkı ve lokavt”** başlıklı 54. maddesinde değişiklik yapılıyor. Grev esnasında greve katılan işçilerin ve sendikanın kasıtlı veya kusurlu hareketleri sonucu grev uygulanan iş yerinde sebep oldukları maddi zarardan sendika sorumlu tutulamayacak. **Siyasi amaçlı grev ve lokavt, dayanışma grevi ve lokavtı, genel grev ve lokavt, iş yeri işgali, iş yavaşlatma, verim düşürme** ve diğer direnişlere ilişkin yasaklar kaldırılıyor.

Anayasa Mahkemesi Kapatma Kararı Veremeyecek

Madde (8): Anayasa'nın, **“siyasi partilerin uyacakları esaslar”** başlıklı 69. maddesi değiştiriliyor.

Buna göre, siyasi partilerin mali denetimi **Sayıştay** tarafından yapılacak.

Siyasi partiler hakkında kapatma davası, **Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın** talebi üzerine, **TBMM** 'de grubu bulunan her siyasi partinin 5'er üye ile temsil edildiği ve **Meclis Başkanı'nın** Başkanlığında oluşturulacak komisyonun üye tam sayısının üçte 2 çoğunluğu ve gizli oyla vereceği izin üzerine açılacak dava sonucunda **Anayasa Mahkemesince** karara bağlanacak. Komisyonun kararları, yargı denetimi dışında olacak. İzin talebinin Meclise ulaşmasından itibaren 30 gün içinde komisyon oluşturulacak ve komisyon kararını izin talebinin Meclise ulaşmasından itibaren en geç 60 gün içinde verecek. Meclisteki siyasi parti gruplarınınca izin talebiyle ilgili görüşme yapılamayacak, karar alınamayacak.

Anayasa Mahkemesi, kapatma kararı veremeyecek, fiilin ağırlığına göre partinin devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verilecek.

Ombudsman

Madde (9): Anayasa'nın "dilekçe hakkı" başlıklı maddesinde değişiklik yapılıyor.

"Kamu denetçilięi" (ombudsman) kurumu oluşturuluyor.

Kurum, TBMM Başkanlığına bağlı olarak kurulacak ve idarenin işleyişi ile ilgili şikayetleri inceleyecek. Kamu başdenetçisi, TBMM tarafından gizli oyla ve 4 yıl için seçilecek.

Milletvekilliğinin Düşmesi

Madde (10): Anayasa'nın "milletvekilliğinin düşmesi" başlıklı 84. maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılıyor.

Buna göre, kapatma davasının kaldırılmasına paralel olarak, milletvekilliğinin düşürülmesi uygulaması da kaldırılıyor.

Madde (11): Anayasa'nın, TBMM'nin Başkanlık Divanının oluşumunu düzenleyen 94. maddesinde değişiklik yapılıyor. Seçim süresinin 5 yıldan 4 yıla indirilmesi nedeniyle Başkanlık Divanının 2. dönem görev süresi konusunda düzenleme yapılıyor. Buna göre, Başkanlık Divanı 2. devre, dönemin sonuna kadar görev yapacak. Mevcut düzenlemede, Başkanlık Divanının 3 yıl için görev yapması öngörülüyor.

YAŞ Kararları

Madde (12): Anayasanın, "Yargı Yolu" başlıklı 125. maddesinde değişiklik yapılıyor.

Yüksek Askeri Şura kararlarına yargı denetimi getiriliyor.

Yargı, bu yetkiyi, idari eylem ve işlemin hukuka uygunluğunun denetimiyle sınırlı kullanacak, yerindelik denetimi yapamayacak.

Madde (13): Anayasa'nın devlette memur çalıştırılmasına ilişkin hükümler içeren 128. maddesine, memurlara tanınacak olan "toplu sözleşme hakkı" yansıtılıyor.

Madde (14): Memurların disiplin kovuşturması konusunda hükümler getiren 129. maddede değişiklik yapılarak, uyarma ve kınama cezaları da yargı denetimine açılıyor.

Madde (15): Anayasa'nın "Hakimler ve Savcılarının Denetimi" başlıklı 144. maddesinde değişiklik yapılıyor. Buna göre, adalet müfettişleri, sadece savcılar ve adalet hizmetlerini idari görevleri yönünden araştırabilecek, inceleyebilecek ve soruşturabilecek. Bu görevi, hakim ve savcı mesleğinden olan iç denetçiler de yapabilecek.

Askeri Yargı

Madde (16): Anayasanın, "Askeri Yargı" başlıklı 145. maddesinde değişiklik yapılıyor.

Buna göre, askeri mahkemeler, asker kişilerin sadece askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri askeri suçlara ait davalara bakmakla görevli olacak. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar, her durumda adliye mahkemelerinde görülecek. **Siviller, savaş hali dışında askeri yargıda yargılanamayacak.**

Anayasa Mahkemesinin Yapısı

Madde (17): Anayasa Mahkemesinin kuruluşunu düzenleyen 146. maddede de değişiklik öngörülüyor. Buna göre, halen 11 asıl 4 yedek üyeli olan Anayasa Mahkemesi, taslaktan farklı olarak 17 asıl üyeden oluşacak. Taslakta bu sayı 19 olarak öngörülüyordu.

TBMM, 2 üyeyi, **Sayıştay** Genel Kurulunun gösterdiği 3'er aday arasından; 1 üyeyi baro başkanlarının avukatlar arasından göstereceği 3 aday arasından gizli oylamayla seçecek. **Cumhurbaşkanı**; 3 üyeyi **Yargıtay**, 2 üyeyi **Danıştay**, 1 üyeyi **Askeri Yargıtay**, 1 üyeyi **Askeri Yüksek İdare Mahkemesince** gösterilecek 3'er aday içinden; 3 üyeyi ise **YÖK**'ün kendi üyesi olmayan yüksek öğretim kurumları öğretim üyeleri arasından göstereceği 3'er aday içinden seçecek. Böylece, **Cumhurbaşkanı** taslaktan farklı olarak **Askeri Yargıtay**'dan üye seçmiş olacak.

Cumhurbaşkanının direkt olarak seçeceği üye sayısı taslaktakinden farklı olarak düşürülüyor. Taslakta, **Cumhurbaşkanının** 7 üyeyi direkt olarak seçmesi öngörülüyordu. Teklifte bu sayı 4'e indiriliyor. Buna göre, Cumhurbaşkanı bu 4 üyeyi; üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, 1. sınıf hakim ve savcılar ile Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçecek. Taslakta yer alan, **Cumhurbaşkanının** 2 üyeyi yüksek öğrenim görmüş, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasından seçmesinden vazgeçildi.

Anayasa Mahkemesinin 3 daireden oluşması yönünde taslakta yer alan düzenlemeden de vazgeçiliyor. Yüksek Mahkeme, iki bölüm ve Genel Kurul olarak çalışacak. Anayasa Mahkemesi üyeleri, gizli oyla bir başkan ve iki başkanvekili seçecek. Süresi bitenler yeniden seçilebilecek.

Madde (18): Anayasa Mahkemesi üyelerinin görev sürelerini düzenleyen 147. maddesinde değişiklik yapılıyor.

Buna göre, Anayasa Mahkemesi üyelerinin görev süresine limit getiriliyor. Üyeler, 12 yıl için seçilecek. Bir kişi ikinci kez üyeliğe seçilemeyecek. Bir kişi, 12 yıldan önce yaş sınırını doldurursa emekliye ayrılacak.

Yüce Divan Yargılaması

Madde (19): Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerini düzenleyen **148. maddesinde** değişiklik yapılarak, kişisel başvuru hakkı tanınıyor. Bireysel başvurunun taslakta öngörülen, "**anayasa şikayeti**" ile sınırlı olması uygulaması kaldırılarak, bireysel başvuru hakkı genel tutuluyor.

Meclis Başkanı, Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanları ve Jandarma Genel Komutanı da görevleriyle ilgili suçlardan dolayı **Yüce Divanda** yargılanacak. **Yüce Divan** kararlarına karşı yeniden inceleme başvurusu yapılabilecek. Genel Kurulun yeniden inceleme sonucu verdiği kararlar kesin olacak.

Herkes, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi** kapsamındaki Anayasal hak ve özgürlüklerden birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla ve kanun yollarının tüketilmiş olması şartıyla **Anayasa Mahkemesine** başvurabilecek. Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamayacak.

Bu dökümanı orjinal adreste göster

1982 Anayasasından Günümüze